

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 252/2023-49

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **1. FC Košice, záujmové združenie právnických osôb**, IČO 31 256 619, Palmová 2055/2, Košice, zastúpeného GRABAN, TORMA & PARTNERS s. r. o., Kováčska 53, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 2CoR/5/2020-358 z 8. septembra 2020 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Cdo/238/2021 z 29. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Cdo/238/2021 z 29. novembra 2021 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jeho právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a jeho právo na účinný prostriedok nápravy zaručené čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Cdo/238/2021 z 29. novembra 2021 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **493,10 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Ústavnú sťažnosť proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 2CoR/5/2020-358 z 8. septembra 2020 **o d m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného čl. 13 dohovoru rozhodnutiami všeobecných súdov

uvedenými v záhlaví tohto nálezu. Navrhol napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 252/2023-16 z 11. mája 2023 ústavnú sťažnosť sťažovateľa prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Skutkové východiská

3. Sťažovateľ sa žalobou doručenou rozhodcovskému súdu domáhal proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“), zaplata 340 000 eur za prestup hráča podľa zmluvy zo 7. januára 2004, na základe ktorej bol hráč preregistrovaný príslušnými orgánmi Slovenského futbalového zväzu od sťažovateľa k žalovanému.

4. Rozhodcovský súd uznesením z 15. júna 2015 konanie zastavil a vyslovil, že nie je oprávnený vec rozhodovať, pretože v zmluve absentovala rozhodcovská doložka a žalovaný ju nepodpísal ani na výzvu rozhodcovského súdu.

5. O žalobe sťažovateľa na zrušenie rozhodcovského rozhodnutia podľa § 40 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZRK“) Okresný súd Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) rozhodol tak, že uznesením zo 14. októbra 2019 konanie pre nedostatok svojej právomoci zastavil a žalovanému priznal náhradu trov konania v plnej výške. Dôvodil, že všeobecné súdy majú právomoc na preskúmanie rozhodcovských rozsudkov len na základe žaloby účastníka rozhodcovského konania, a to len v prípadoch taxatívne vymedzených v § 40 ZRK, pričom výsledkom takéhoto preskúmania môže byť zrušenie rozhodcovského rozsudku ako meritórneho rozhodnutia, ktorým rozhodcovský súd rozhodne vo veci samej. ZRK v § 38 ods. 2 obsahuje taxatívny výpočet zákonných ustanovení o rozhodcovskom rozsudku, ktoré možno primerane aplikovať na rozhodcovské uznesenie. Zo znenia § 38 ods. 2 ZRK vyplýva, že na rozhodcovské uznesenie sa primerane použijú ustanovenia § 32 až § 37, avšak bez odkazu na možnosť primeraného použitia § 40 ods. 1 ZRK o zrušení rozhodcovského rozsudku. Keďže sa sťažovateľ domáhal preskúmania a zrušenia rozhodcovského uznesenia, okresný súd uzavrel, že nemá právomoc rozhodovať o takej žalobe.

6. Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom namietal, že predmetné rozhodnutie rozhodcovského súdu má všetky zákonom predpokladané náležitosti rozhodcovského rozsudku podľa § 34 ZRK vrátane výroku o náhrade trov rozhodcovského konania a poučenia o možnosti podať na všeobecný súd žalobu o jeho zrušenie. Preto možno odôvodnene predpokladať, že vydané rozhodnutie rozhodcovského súdu je v zmysle ZRK riadnym rozhodcovským rozsudkom, proti ktorému je možné podať žalobu. Posúdenie predmetného rozhodnutia okresným súdom ako uznesenia je predčasné a sťažovateľ nemal nijakým spôsobom možnosť svoje tvrdenia v konaní preukázať. Vo veci malo byť nariadené pojednávanie a po oboznámení sa s úplnou argumentáciou sporových strán mal okresný súd spravodlivo rozhodnúť. Sťažovateľ namietal aj voči výroku o nároku na náhradu trov konania, ktorý je formulovaný zmätočne a nezákonne, pretože na jeho základe nie je možné založiť oprávnenie na rozhodnutie o priznaní tohto nároku.

7. Krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu a žalovanému priznal voči sťažovateľovi náhradu trov odvolacieho konania v plnej výške. Konštatoval, že rozsah kontroly rozhodovacej činnosti rozhodcovských súdov všeobecnými súdmi je daný výlučne vo vzťahu k rozhodcovskému rozsudku ako meritórnemu rozhodnutiu. Sťažovateľ sa však domáhal zrušenia rozhodcovského uznesenia, na preskúmanie ktorého však okresný súd právomocou nedisponuje (§ 40 ZRK *a contrario*). K namietanému výroku o náhrade trov konania krajský súd uviedol, že je formulovaný dostatočne určitým a jasným spôsobom na to, aby z neho bolo zrejmé, kto a komu má povinnosť náhradu trov konania zaplatiť.

8. Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Nesprávnym právnym posúdením otázky svojej právomoci veci ústiacej do zastavenia konania okresný súd odoprel sťažovateľovi prístup k spravodlivosti a krajský súd túto vadu nenapravil. Krajský súd neposkytol riadne zdôvodnenie, z akého dôvodu je výrok uznesenia okresného súdu o priznaní nároku na náhradu trov konania správny a vykonateľný. Okresný súd ani krajský súd sa nezaoberali skutočným obsahom rozhodcovského rozhodnutia, teda či naozaj ide o procesné uznesenie podľa § 38 ZRK alebo je možné, že rozhodcovský súd rozhodoval v skutočnosti rozsudkom. Takému záveru svedčí viacero skutočností vyplývajúcich z konania rozhodcovského súdu, ktoré by boli okresnému súdu známe, ak by umožnil sťažovateľovi v konaní riadne procesne konať. V konaní, ktoré za jediný dôvod na zastavenie konania považuje skutočnosť, že proti rozhodcovskému uzneseniu nie je možné podať žalobu o jeho zrušenie, je potrebné dostatočne ustáliť záver, že rozhodcovské uznesenie je tým uznesením, voči ktorému sa nemožno brániť v konaní pred všeobecným súdom. Neskúmanie takých okolností má za následok nedostatočne zistený skutkový stav a nesprávnosť napadnutého uznesenia. Výrok o nároku na náhradu trov konania musí byť formulovaný vykonateľným spôsobom, t. j. musí v ňom byť uvedené, kto a komu má zaplatiť náhradu trov.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol. K dovolaniu podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že v danom prípade otázka právomoci všeobecného súdu na konanie o žalobe o zrušenie rozhodcovského uznesenia bola vyriešená negatívne, a preto sa následne nemožno zaoberať už iba hypotetickou otázkou, či by postup okresného súdu v súdnom konaní spočívajúci podľa názoru sťažovateľa v nevykonaní, resp. nedostatočnom vykonaní dokazovania vo veci samej a neodôvodnení, prečo niektoré dôkazy nevykonával a ako sa vysporiadal s už vykonanými dôkazmi, mohol byť vyhodnotený ako nesprávny procesný postup znemožňujúci sťažovateľovi uskutočňovanie jemu patriacich procesných práv v miere porušujúcej právo na spravodlivý proces. Najvyšší súd tiež uviedol, že sťažovateľ namietal nesprávny procesný postup okresného súdu a nenamietal nesprávny procesný postup krajského (odvolacieho) súdu. Výrok o nároku na náhradu trov konania nie je rozhodnutím vo veci samej, preto proti nemu dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP nie je prípustné. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP najvyšší súd odmietol, keďže smerovalo proti uzneseniu, ktoré podľa § 421 ods. 2 CSP dovolaním napadnúť nemožno. Z rovnakého dôvodu najvyšší súd odmietol aj dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP proti potvrdeniu výroku okresného súdu o nároku na náhradu trov konania.

III.

Argumentácia sťažovateľa

10. Sťažovateľ namieta, že krajský súd potvrdil ako vecne správne rozhodnutie okresného súdu, ktorým bol vyslovený nedostatok právomoci súdov na prejednanie žaloby o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, hoci právomoc súdov bola daná. To všetko v dôsledku výkladu ustanovení ZKR (najmä § 38 ods. 2 a § 40 ods. 1 ZKR), ktorý poprel ich účel a zmysel. Krajský súd sa vo svojom rozhodnutí navyše dostatočne nevyporiadal s argumentmi sťažovateľa obsiahnutými v podanom odvolaní, čím mu odoprel prístup k súdu a znemožnil mu dosiahnuť zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, ktoré bolo jednoznačne vydané v rozpore so ZKR.

11. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu porušuje označené práva sťažovateľa, pretože ním odmietol dovolanie, hoci nesprávnym procesným postupom krajského súdu spočívajúcim v potvrdení rozhodnutia okresného súdu o zastavení konania pre nedostatok právomoci súdu bolo sťažovateľovi znemožnené uskutočňovať jemu patriace procesné práva, najmä právo na prístup k súdu v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Rozhodnutie najvyššieho súdu je navyše arbitrárne, keď nedalo žiadnu odpoveď na otázku, z akého dôvodu napriek argumentom sťažovateľa uvedeným v dovolaní obstojí zastavenie konania o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia pre nedostatok právomoci súdu. Právo sťažovateľa na prístup k súdu nepovažoval najvyšší súd za jemu patriace procesné právo, ktoré je súčasťou práva na spravodlivý proces, a procesné práva sťažovateľa redukoval iba na jeho práva súvisiace s vykonávaním dokazovania.

12. Oboma napadnutými rozhodnutiami bolo sťažovateľovi znemožnené dosiahnuť vydanie rozhodnutia o zrušení rozhodcovského rozhodnutia súdom, teda mu bol odňatý jediný účinný prostriedok nápravy jeho práv porušených rozhodcovským rozhodnutím, ktorým bola práve žaloba o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia podľa § 40 ods. 1 ZKR.

IV.

Vyjadrenie krajského súdu, najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie krajského súdu:

13. Krajský súd zotrval na dôvodoch svojho napadnutého uznesenia a doplnil, že sťažovateľovi po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania pre nedostatok právomoci rozhodcovského súdu nič nebránilo podať civilnú žalobu o plnenie podľa CSP a domáhať sa ochrany svojich práv na všeobecnom súde.

IV.2. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

14. Najvyšší súd odkázal na vybrané pasáže odôvodnenia svojho napadnutého uznesenia a konštatujúc, že sťažovateľ kritizoval nesprávne právne posúdenie otázky právomoci súdov konať o žalobe na zrušenie rozhodcovského uznesenia, zdôraznil, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP *ex lege* proti uzneseniu krajského súdu prípustné nie je a zároveň prípadné nesprávne právne posúdenie nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP sťažovateľ odôvodňoval nerešpektovaním pokynu krajského súdu v skoršom zrušujúcom uznesení, ktorým zaviazal okresný súd, aby dostatočne vysvetlil, ktoré dôkazy boli

stranami riadne predložené, z ktorých dôkazov následne vychádzal a akými úvahami sa pri ich vyhodnotení spravoval, a aby opätovne posúdil možnosť aplikácie § 40 ZRK.

IV.3. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

15. Žalovaný ako zúčastnená osoba vo svojom vyjadrení konštatuje plný súlad napadnutého uznesenia najvyššieho súdu s označenými právami sťažovateľa. Vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu vyjadruje presvedčenie o nedostatku právomoci ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti v tejto časti. Poukazuje aj na právo sťažovateľa obrátiť sa na generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) s podnetom na podanie dovolania podľa § 458 a nasl. CSP. Toto právo sťažovateľ nevyužil, čo taktiež vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum uznesenia krajského súdu. Žalovaný prednáša argumentáciu v prospech záveru o absencii právomoci všeobecných súdov preskúmať iné rozhodnutie rozhodcovského súdu, než je rozhodcovský rozsudok. Zdôrazňuje, že po zastavení rozhodcovského konania sťažovateľovi nič nebránilo, aby podal civilnú žalobu na plnenie na príslušný všeobecný súd. Upozorňuje tiež na právny názor ústavného súdu vyslovený v náleze č. k. III. ÚS 547/2013-23 z 19. februára 2014, podľa ktorého je právomoc všeobecných súdov konať o žalobe podľa § 40 ods. 1 ZRK na zrušenie rozhodcovského uznesenia vylúčená.

IV.4. Replika sťažovateľa:

16. Sťažovateľ v replike uviedol, že dôvody, na ktorých založil ústavnú sťažnosť, po vyjadreniach oboch všeobecných súdov rozptýlené neboli. Vyjadrenia krajského súdu a najvyššieho súdu nijako nereagujú na podstatu ústavnej sťažnosti, ktorej ťažisková argumentácia spočívala v ústavne akceptovateľnom odmietnutí mechanického doslovného výkladu znenia normatívneho textu v prípade, ak tento svojimi účinkami vážne ohrozuje materiálne presadzovanie ochrany práv a právom chránených záujmov. Právo sťažovateľa na prístup k súdnej ochrane bolo postupom všeobecných súdov odopreté a nad poskytnutím ochrany prevážila tendencia vykladať text zákona reštriktívne. Neželaný charakter tejto tendencie je daný právom reprobovaným následkom ústiacim do porušenia zásady zákazu *denegationis iustitiae*. V materiálnom zmysle treba trvať na interpretácii zákona, ktorá umožní preskúmať aj rozhodcovské uznesenie, ktorým rozhodcovský súd rozhodne o zastavení konania pre nedostatok právomoci.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

V.1. K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu:

17. Sťažovateľ kritizuje odmietnutie jeho dovolania ako neprípustného. Jeho argumentácia proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho sa preto nezakladá na formulácii názoru, či všeobecné súdy majú alebo nemajú právomoc rozhodovať o žalobe na zrušenie iného rozhodcovského rozhodnutia, než je rozhodcovský rozsudok. Preto je protiargumentácia zúčastnenej osoby nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 547/2013-23 z 19. februára 2014, ktorého objektom nebolo rozhodnutie dovolacieho súdu, ale rozhodnutie samotného rozhodcovského súdu, pre rozhodnutie o časti ústavnej sťažnosti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu irelevantná. Ani ďalšiu argumentáciu zúčastnenej osoby, podľa ktorej sťažovateľovi nič

nebránilo obrátiť sa na všeobecný súd po zastavení rozhodcovského konania so žalobou o plnenie, nemožno vyhodnotiť v neprospech sťažovateľa, keďže dovolaním kritizoval záver okresného súdu a krajského súdu o nedostatku ich právomoci na rozhodnutie o žalobe podanej podľa § 40 ods. 1 ZKR, nie záver rozhodcovského súdu o zastavení rozhodcovského konania. Dôvodnosť napokon nemožno priznať ani presvedčeniu zúčastnenej osoby o podnete na podanie dovolania generálneho prokurátora podľa § 458 ods. 1 CSP ako o účinnom prostriedku nápravy (II. ÚS 172/2017 a tam uvedená prejudikatúra). Predmetný opravný prostriedok je totiž v dispozícii subjektu odlišného od sťažovateľa a podnet nezakladá nárok podnecovateľa na to, aby generálny prokurátor dovolanie podal.

18. Východiskom pre ústavno-súdny prieskum rozhodnutí najvyššieho súdu o odmietnutí dovolaní podaných podľa CSP ako neprípustných je právny názor, podľa ktorého je v prvom rade vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby táto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012, III. ÚS 546/2022).

19. Berúc do úvahy prílohy ústavnej sťažnosti i vyjadrenie najvyššieho súdu k prijatej ústavnej sťažnosti, považuje ústavný súd najprv za podstatné vysporiadať sa s obsahom dovolania sťažovateľa. To je síce primárna úloha najvyššieho súdu, ale rekapitulácia obsahu sťažovateľovho dovolania v naratívnej časti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu (bod 22 napadnutého uznesenia), jeho následná reinterpretácia v nosných dôvodoch napadnutého uznesenia (bod 52 napadnutého uznesenia), ako aj vyjadrenie najvyššieho súdu, ktoré zrozumiteľne naznačuje, že kardinálnu otázku právomoci všeobecných súdov konať o žalobe na zrušenie rozhodcovského uznesenia (nie rozsudku) sťažovateľ v jeho dovolaní podradil pod dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP, otvárajú otázky relevantné aj pre prieskum realizovaný ústavným súdom. Platí to obzvlášť s ohľadom na už konštatovaný rešpekt ústavného súdu k autonómnemu priestoru, ktorým najvyšší súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania disponuje. Ústavný súd totiž nespochybňuje právny záver najvyššieho súdu o neprípustnosti sťažovateľovho dovolania založeného na § 421 ods. 1 CSP. Vylučujúca právna norma v § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. a) CSP je dostatočne jednoznačná a zrozumiteľná a najvyšší súd ju na sťažovateľovo dovolanie uplatnil ústavne plne udržateľným spôsobom.

20. Z obsahu sťažovateľovho dovolania ústavný súd zistil, že v jeho úvode sú ako dôvody prípustnosti uvedené § 420 písm. f) CSP, ako aj § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Následne už argumentačnú materiú sťažovateľ vo svojom dovolaní systematicky nediferencoval z pohľadu toho, či napĺňa § 420 písm. f) CSP alebo § 421 ods. 1 CSP. Z dovolania však dostatočne zrozumiteľne vyplýva, že sťažovateľ videl v zastavení konania o jeho žalobe odopretie spravodlivosti (strany 3 a 4 dovolania), keďže okresný súd „*nesprávne vyhodnotil oprávnenosť dovolať sa domáhať sa zrušenia rozhodnutia rozhodcovského súdu a právomoc súdu prvej inštancie na rozhodnutie o návrhu na zrušenie tohto rozhodnutia*“, a tak „*nesprávnym procesným postupom*

znemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, keď uznesením znemožnil vykonávať žalobcovi jeho procesné práva v konaní“ po zrušení prvého rozsudku z 28. marca 2017 krajským súdom (strana 4 a 5 dovolania). Až následne sťažovateľ v dovolaní rekapituluje procesné požiadavky na dokazovanie, ktoré okresnému súdu adresoval v zrušujúcom rozhodnutí krajský súd a ktoré okresný súd z dôvodu zastavenia konania nesplnil.

21. Ústavný súd už vo viacerých meritórnych rozhodnutiach zaoberajúcich sa prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP judikoval očakávanie, že sa najvyšší súd pokúsi autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku, hoci nemožno dotvárať vec na úkor procesnej protistrany (I. ÚS 336/2019, III. ÚS 580/2021). Niet rozumného dôvodu neklásť rovnaké nároky aj na posudzovanie dovolaní založených na § 420 písm. f) CSP. Formulované očakávanie však najvyšší súd v aktuálnej veci nesplnil, keď si z dôvodov, ktoré síce v dovolaní systematicky neboli dokonale usporiadané, obsahovo však boli artikulované jednoznačne a zrozumiteľne, vybral, ktorý parciálny dôvod podradí pod sťažovateľom označený dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a ktorý pod § 421 ods. 1 CSP. Tak sa zrodila konštrukcia, podľa ktorej nesúhlas so zastavením konania sťažovateľ subsumoval pod § 421 ods. 1 CSP, a také dovolanie *ex lege* prípustné nie je, kým § 420 písm. f) CSP identifikoval len s kritikou nerešpektovania požiadaviek krajského súdu adresovaných okresnému súdu ohľadne dokazovania vo veci samej. To umožnilo najvyššiemu súdu odmietnuť ako neprípustné aj dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, keďže v dôsledku zastavenia konania (vylúčeného spod prieskumu podľa § 421 ods. 1 CSP) sa súdy v základnom konaní k dokazovaniu dopracovať ani nemohli. Popísanému konceptu nechýba vnútorná logika, predstavuje však reflexiu ústavne neakceptovateľného úniku najvyššieho súdu spod povinnosti poskytovať účinnú ochranu základnému právu sťažovateľa na súdnu ochranu i jeho právu na spravodlivé súdne konanie.

22. Ústavný súd v rámci poskytovania súdnej ochrany sťažovateľovým základným právam nemôže tolerovať hodnotenie obsahu jeho dovolania najvyšším súdom a následne ani rozhodnutie najvyššieho súdu o tomto dovolaní. Dovolanie jednoznačne kritizuje nesprávne uplatnenie procesných pravidiel o právomoci všeobecných súdov a nadväzne na to aj o zastavení konania o sťažovateľovej žalobe na zrušenie rozhodcovského uznesenia. Ústavný súd súhlasí s právnym názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého nesprávne právne posúdenie nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, keďže účelom tohto právneho názoru je zdôrazniť nezameniteľnosť oboch typov dovolania, ako aj ich odlišné účelové určenie (nápravy zmätočnosti *versus* tvorba a zjednocovanie judikatúry). Konceptia dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, a to aj prostredníctvom výluky plynúcej z § 421 ods. 2 CSP, však dokazuje, že prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP nemôže byť založená na nesprávnom právnom posúdení veci tvoriacej hlavný predmet (meritum) konania na všeobecných súdoch. Okolnosti sťažovateľovej veci dokumentujú, že svoj právny názor najvyšší súd doviedol do ústavne neakceptovateľných dôsledkov. Všetky dôvody zmätočnosti podľa § 420 CSP totiž predstavujú z hľadiska ich metodologickej podstaty výsledok nesprávneho právneho posúdenia. Nejde však o nesprávne právne posúdenie veci tvoriacej predmet konania, ale o nesprávne právne posúdenie čiastkovej procesnej otázky, a to či už v oblasti právomoci súdov [§ 420 písm. a) CSP], danosti procesnej spôsobilosti [§ 420 písm. b) CSP], prekážky rozhodnutej veci [§ 420 písm. d) CSP] atď. Ide pritom o parciálne procesné otázky zákonodarcom významovo povýšené na úroveň odôvodňujúcu

v prípade pochybenia prielom do stavu právnej istoty nastolenej právoplatným rozhodnutím, ktorým sa konanie vo veci samej skončilo (či už vecne alebo procesne). Význam týchto vád je daný práve koncepciou základných práv a slobôd sporových strán.

23. Niet pochyb, že zastavenie civilného sporového konania, teda jeho procesné ukončenie bez vecného vyriešenia sporu nastoleného žalobou, predstavuje priamy zásah do sféry základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivé súdne konanie, ktorých neoddeliteľnou súčasťou je subjektívne procesné právo žalobcu, aby o jeho žalobe súd meritórne rozhodol. Z tohto dôvodu nemožno podľa názoru ústavného súdu spod prípustnosti dovolania založeného na § 420 písm. f) CSP vylúčiť dovolanie podané proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorého dôsledkom je právoplatné zastavenie konania, pokiaľ dovolateľ dôvodí, že na zastavenie konania neboli splnené zákonné podmienky.

24. Aj rozhodovacia prax najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho v období účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) stabilne rešpektovala východisko, podľa ktorého rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania, resp. rozhodnutie odvolacieho súdu potvrdzujúce zastavenie konania súdom prvého stupňa, je testovateľné v konaní o dovolaní, ktorého prípustnosť bola založená na § 237 písm. f) OSP (napr. 4Cdo/70/93, 3Cdo/61/95, 3Cdo/366/2013). Pendantom § 237 písm. f) OSP je v účinnom právnom prostredí § 420 písm. f) CSP, preto niet dôvodu zaujať odlišný postoj k realizačnému záberu § 420 písm. f) CSP, a to aj v tom zmysle, že rozhodnutie o zastavení konania predstavuje integrálnu súčasť procesného postupu odvolacieho súdu, ktorý podľa doslovného znenia predmetného ustanovenia CSP podlieha dovolaciemu prieskumu.

25. Ústavný súd tak vyhodnotil ako dôvodnú sťažnostnú námietku, podľa ktorej napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nedalo žiadnu odpoveď na otázku, prečo napriek argumentom sťažovateľa uvedeným v dovolaní obstoja zastavenie konania o zrušení rozhodcovského rozhodnutia pre nedostatok právomoci súdu. Najvyšší súd napadnutým uznesením materiálne odoprel vyriešiť otázku nastolenú sťažovateľom v jeho dovolaní a tvoriacu predmet dovolacieho konania a nesprávnym uplatnením zákonnej úpravy prípustnosti dovolania odňal sťažovateľovi jeho subjektívne procesné právo na rozhodnutie o merite ním podaného mimoriadneho opravného prostriedku. Keďže predmetné subjektívne procesné právo je súčasťou jadra sťažovateľovho základného práva na súdnu ochranu i jeho práva na spravodlivé súdne konanie, ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k ich porušeniu (bod 1 výroku tohto nálezu). Zároveň takto došlo aj k porušeniu sťažovateľovho práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného čl. 13 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu), keďže uplatňovanie uvedeného práva musí nadväzovať na aspoň obhájitelné tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. marca 1983), čo v sťažovateľovom prípade bolo splnené a zvýraznené tým, že najvyšší súd odoprel realizáciu práva na spravodlivé súdne konanie v jeho podstate.

26. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

27. Nápravu porušených práv sťažovateľa možno dosiahnuť zrušením napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a vrátením veci na ďalšie konanie. Preto ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené

v bode 2 výroku tohto nálezu. Najvyšší súd viazaný podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) právnym názorom ústavného súdu bude po vrátení veci povinný opätovne rozhodnúť o sťažovateľovom dovolaní založenom na § 420 písm. f) CSP, a to v medziach, ktoré sťažovateľ zrozumiteľne formulovanými dôvodmi svojho dovolania určil. Pri tom bude najvyšší súd povinný rešpektovať výkladové a právno-realizačné východiská k uplatňovaniu § 420 písm. f) CSP prezentované v odôvodnení tohto nálezu a založené na požiadavkách vychádzajúcich zo sťažovateľovho základného práva na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie. Pritom však ústavný súd zdôrazňuje, že týmto nálezom adresuje najvyššiemu súdu záväzný právny názor týkajúci sa výlučne prípustnosti sťažovateľovho dovolania podaného podľa § 420 písm. f) CSP, nie jeho dôvodnosti.

V.2. K napadnutému uzneseniu krajského súdu:

28. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa CSP, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

29. Sťažnostná kritika uznesenia krajského súdu v sebe zahŕňa ústavnú neudržateľnosť záveru o nedostatku právomoci všeobecných súdov rozhodovať o žalobe podanej podľa § 40 ods. 1 ZRK na zrušenie rozhodcovského rozhodnutia odlišného od rozhodcovského rozsudku. Ústavný súd konštatuje, že takto formulovaná námietka bude tvoriť predmet rozhodovania najvyššieho súdu o dovolaní, ktoré sťažovateľ podal proti napadnutému uzneseniu krajského súdu podľa § 420 písm. f) CSP. Akýkoľvek právny záver, ktorý by o predmetnej otázke ústavný súd v tomto náleze vyslovil, by preto predstavoval prejudikciu a vzhľadom na procesný stav po nadobudnutí právoplatnosti nálezu aj nedovolený zásah do rozhodovacej právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Vo formálnom vyjadrení to znamená, že právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu krajského súdu vedie ústavný súd k záveru, že prostriedok nápravy práv sťažovateľa priznaný mu zákonom ešte nemožno považovať za vyčerpaný, keďže najvyšší súd o ňom po vrátení veci ešte len bude rozhodovať. Preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu krajského súdu odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (bod 4 výroku tohto nálezu).

30. Prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie i v časti smerujúcej proti uzneseniu krajského súdu nebráni jej odmietnutiu. Uvedené vyplýva z dikcie § 56 ods. 2 úvodnej vety zákona o ústavnom súde, podľa ktorej je odmietnutie v rámci predbežného prerokovania len možnosťou. Zo znenia zákona o ústavnom súde implicitne vyplýva, že aj po prijatí veci na ďalšie konanie je možné návrh z procesných dôvodov odmietnuť, keďže prijatie veci na ďalšie konanie nezakladá prekážku rozhodnutej veci v časti splnenia procesných podmienok (III. ÚS 231/2020, III. ÚS 167/2021).

VI.

Trovy konania

31. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

32. Ústavný súd s ohľadom na vyhovenie ústavnej sťažnosti priznal sťažovateľovi náhradu za dva úkony právnej služby, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, ako aj za podanie ústavnej sťažnosti. Oba úkony právnej služby boli vykonané v roku 2022. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Určenú sumu náhrady trov právneho zastúpenia bolo potrebné zvýšiť o 20 %, keďže sťažovateľov právny zástupca preukázal, že je registrovaný ako platiteľ dane z pridanej hodnoty. Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby predstavuje 493,10 eur. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2023

Robert Šorl
predseda senátu